

УДК 355.425.4(477.8)«1939/1945» САТАНОВСЬКИЙ

Діяльність польського партизанського формування під командуванням Роберта Сатановського

В.В. ДАШКО

Сарненський історико-етнографічний музей, м. Сарни, Україна,
E-mail: viktorija_dashko@meta.ua

Авторське резюме

Стаття присвячена діяльності польського партизанського з'єднання під командуванням Роберта Сатановського, який діяв на півночі Рівненщини в роки німецько-радянської війни.

Радянські партизанські рейдові з'єднання, які восени 1942 р. перейшли на поліські землі з Лівобережної України, посилили вплив на місцевих поляків. У складі рейдових з'єднань виникли спочатку польські розвідувальні групи, а з часом - цілі партизанські загони. Перші партизанські групи, які з'явилися на Поліссі в середині 1942 р., також мали у своєму складі певну кількість поляків. У подальшому з числа польських партизан було організовано польське партизанське з'єднання під командуванням Р.Сатановського, формально підпорядковане Рівненському обласному штабу партизанського руху (РОШПР).

Одним із основних завдань Р.Сатановський вбачав негайний перехід за р. Буг і початок там диверсійної діяльності, що суперечило настанові РОШПР про продовження партизанської боротьби на території Рівненської області. Розбіжності між командиром польського партизанського формування та РОШПР вплинули на збройне забезпечення і кадрову підготовку польських партизанських загонів, що, в свою чергу, позначилось на результатах їхньої диверсійної діяльності.

Зі звільненням Західної України від нацистів розпочалося реформування польських загонів та вербування поляків до нових загонів з метою перенесення партизанського руху на територію Польщі.

Ключові слова: Роберт Сатановський, польські партизани, німецько-радянська війна, Рівненщина, Василь Бегма.

The activity of polish partisan formation under the command of Robert Satanovskyi

V.V DASHKO

Sarny historical and ethnographic museum, Sarny, Ukraine, E-mail: viktorija_dashko@meta.ua

Abstract

The article is dedicated to the activity of the Polish partisan troops under the command of Robert Satanovskyi, which operated in northern Rivne region during the German-Soviet war.

Soviet partisan raids units that in autumn 1942 moved from the left-bank Ukraine to Polissya reinforced the impact on local Poles. As part of the raid units arose at first Polish intelligence groups, and later – the whole partisan groups. The first partisan groups that appeared in Polissya in mid-1942, also had composed a number of Poles. Subsequently, from the number of Polish partisans was organized a Polish partisan unit under the command of R. Satanovskyi, that was formally subordinated to the Rivne regional headquarters of the partisan movement.

R. Satanovskyi considered that the main task of the Polish partisan formation was immediate transition by the river Bug and starting their subversive activities, that contradicted RRHPM guideline to continue partisan warfare on the territory of Rivne region. Disagreements between the commander of the Polish partisan formation and RRHPM affected the armed software and personnel training of Polish partisan groups, which in turn affected the results of their subversive activities.

With the liberation of Western Ukraine from the Nazis began reforming of the Polish troops and recruiting Poles to new groups with the aim of transferring the partisan movement to Poland.

Key words: Robert Satanovskyi, Polish partisans, German-Soviet war, Rivne region, Vasyl Begma.

Постановка проблеми. У польській та українській історіографіях однією з малодосліджених тем є діяльність польського партизанського з'єднання під командуванням Роберта Сатановського, який діяв, у різний період німецько-радянської війни, в складі різних загонів радянських партизан. Роберт Сатановський від самого початку бойових дій намагався виконувати лише ті бойові завдання, які стосувались захисту польського населення Волині й Полісся. А згодом планував перенести свою ді-

яльність на окуповану польську територію. В свою чергу, радянське керівництво намагалось цілковито «радянізувати» польські загони, використавши їх для проведення бойових дій у Західній Україні. З'ясування причин тривалого конфлікту між командуванням польського з'єднання та обласним партизанським керівництвом стало основою даного наукового дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з діяльністю польського парти-

занського загону під керівництвом Роберта Сатановського під час німецько-радянської війни на Поліссі, висвітлили в своїх роботах наступні українські історики: В.Сергійчук [6], [7], І.Іллюшин [1]. Також тематику польського партизанського руху в тій чи іншій мірі розкрили в багатьох наукових статтях такі українські дослідники, як Д.Кравчук [4], К.Кондратюк [3], А.Климчук [2]. Водночас даній темі значну увагу приділяли такі польські історики, як Гжегож Мотика [5], М.Ясяк [8], роботи котрих засновані на документальних джерелах, Czesław Dęga [9], котрий від серпня 1943 року воював у шеренгах польського партизанського з'єднання під командування Р.Сатановського та описав діяльність польських партизан у своїй книзі «Z dziejów zgrupowania partyzanckiego «Jeszcze Polska nie Zginęła».

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу джерел, наукових праць вітчизняних і польських учених розкрити характерні особливості розбудови польського підпільного формування під керівництвом Р.Сатановського на окупованій поліській території, а також з'ясувати місце і роль даного польського формування у радянському партизанському русі на території Полісся.

Виклад основного матеріалу. В другій половині 1942 р. на Поліссі з'явилися перші радянські партизанські загони, а в 1943-1944 рр. територія Західної Волині та Полісся стала місцем швидкого поширення радянського партизанського руху. Зусиллями Українського штабу партизанського руху (далі - УШПР) менше, ніж за три місяці після цього, в серпні 1943 р., було сформовано польське з'єднання у складі Рівненського обласного штабу партизанського руху (далі - РОШПР)[4].

Перший відділ польських партизан, у складі кількох груп, почав діяти весною 1942 року в районі сіл Велюнь і Озера, розташованих на північ від Сарн[9,с.68]. Підрозділ Р.Сатановського спочатку не мав великої популярності серед місцевих поляків. До 1 травня 1943 року в загін вступили заleden сорок три особи. Партизани діяли переважно в Столинському та Сарненському повітах, беручись за дрібні бойові завдання [5,с.110]. До керівного складу входили Вінцентій Рожковський, Софія Друждж-Сатановська, Ян Шафарчик і Тадеуш Станський.[9,с.68].

Для поширення польського прорадянського партизанського руху існували певні передумови. Так, П.Вершигора у своїх спогадах згадував: «Під час стоянки на Князь-озері на початку 1943 р. до нас прибув представник підпілля на прізвище Роберт Сатановський. Він запропонував нам союз і підтримку, обіцяв нам можливість озброїти не менше тисячі польських патріотів» [4].

Схожі міркування та спостереження були

й у інших радянських командирів. О.Сабуров у своїх донесеннях до УШПР регулярно підкреслював, що польське населення ставиться до радянських партизан добре. Наприклад, у радіограмі від 4 грудня 1942 р. він зазначав, що польське населення «надає велику допомогу озброєнням, боеприпасами і продовольством групам партизанів». Комісар партизанського загону імені Михайлова Г.Кузовков 5 квітня 1943 р. доповідав: «Населення південної Волині у більшості цілком підтримує націоналістів-бандерівців. Поляки в основному на боці радянських партизан» [8,с.186].

У першій половині січня 1943 р. поляки налагодили контакт із центральною партизанською базою (район Князь-озера у Білорусії) з генералом С.Ковпаком, а також з І. Бановим (Чорний). В кінці січня 1943 р. в с. Озера було встановлено зв'язок із з'єднанням генерала О.Сабурова. Вони запропонували радянським командирам утворити суто польський відділ при Житомирському партизанському з'єднанні. В листі від 2 лютого 1943 р. було запропоновано утворити відділ з метою «залучення польських мас до активної боротьби з окупантами пліч-о-пліч з радянськими партизанськими загонами». Загін отримав завдання: «...проникати в націоналістичні організації з метою викриття їх намірів і діяльності та внесення розладу в їх ряди. Червоний польський партизанський загін буде надійним агентурно-розвідувальним загonom на території Польщі» [8,с.187].

Згідно з донесеннями Р.Сатановського, до УШПР польське населення у значній кількості вступило до радянсько-польських партизанських загонів. Причину цього він вбачав не в тому, що поляки прагнули воювати з німцями, а в тому, що їх змушували це робити дії українських націоналістів стосовно польського населення. Польські партизани, як зазначається у донесенні, вбачають свого головного ворога не в німцях, а в українських націоналістах [1].

Командир партизанського загону ім. Тадеуша Костюшка Роберт Сатановський народився в Лодзі 20 червня 1918 р. в єврейській родині заможного промисловця. В рідному місті закінчив гуманітарну гімназію ім. Ігнація Скорупки. Вищу освіту здобув на механічному факультеті Варшавської політехніки. До початку війни Р.Сатановський працював вчителем. Його родину в 1940 р. була вислано до Сибіру. Самому Робертові вдалося втекти. Переховувався він у знайомій вчительки Ягодзинської в м. Рівне, з котрою був у близьких стосунках [2]. Під час окупації викладав у Висоцькій гімназії, доки німці її не закрили, а потім служив санітаром у с. Мотинськ. На той час він став одним з учасників польського підпілля на півночі Рівненщини та був відомий під псевдо «Лікар»[6,с.37]. Після закінчення Другої світової війни Р.Сатановський реалізував свою

давню мрію і став знаменитим музикантом – головним диригентом Варшавського оперного театру. Помер у 1997 р. Нагороджений багатьма бойовими орденами та медалями СРСР і Польщі [2].

Восени 1942 року в село Озера, де Р.Сатановський працював у медпункті, з'явилася розвідка С.Ковпака. Р.Сатановський разом з нею дістався в розташування головних сил ковпаківців у районі Букчі (Білоруське Полісся). У з'єднанні С.Ковпака Р.Сатановський перебував до 17 січня 1943 року. «Я брав участь, згадував Р.Сатановський, в усіх операціях і передусім у розвідроботі. Ковпак, а також його заступник комісар Руднев мали зі мною дві кількогадинні розмови, під час яких терпляче розтлумачували мені складні проблеми боротьби. Підполковник Вершигора, що саме тоді опрацював план переходу в південно-західному напрямі, неодноразово мудруючи над картою, звертався за моєю порадою щодо району переправи» [5,с.37].

Варто зазначити, що Сатановський тоді був потрібний ковпаківцям тому, що вони одержали зі свого штабу місяць назад вимогу «уважно розібратися з фактичним становищем загонів українських націоналістів». Саме такі люди, як Сатановський, могли допомогти уточнити відомості про кількість та озброєння збройних загонів українських повстанців, звідки вони прибули, хто конкретно з місцевих жителів входив до їхнього складу, чи й справді воюють з гітлерівцями. Оскільки Сатановський пропонував більшовицьким партизанам союз і підтримку, обіцяв одразу ж поставити під рушницю не менше тисячі поляків, то такий ентузіаст, який у розвідці Ковпака пробув тільки два тижні, дуже сподобався радянському керівництву. Відтак йому допомогли зброєю, порадами й обіцянкою підтримати [6,с.37].

Очевидно, відомості, які передавав більшовицькому командуванню Р.Сатановський, були використані ковпаківцями під час їхніх каральних рейдів по опанованій українськими націоналістами території Волині, наприклад, у селах Людвипільського району Рівненської області, де, мовляв, «звила зручне гніздо контрреволюційна організація українських націоналістів» [6,с.37-38].

Р.Сатановський, повертаючись від ковпаківців в с. Озера, потрапив у розташування партизанського загону під командуванням О.Сабурова. За його допомогою в лютому 1943 р. в Озерах було створено польський партизанський загін в кількості 22 осіб, який було названо ім'ям Тадеуша Костюшка. У з'єднанні О.Сабурова загін Р.Сатановського отримав право воювати під національним прапором, особовий склад носив форму польської армії [6,с.39].

В перших числах травня 1943 р. Р.Сатановський вилетів з партизанського аеро-

дрому до Москви. На той час загін ім. Тадеуша Костюшка налічував 213 рядових і 14 осіб командного складу, всього - 227 бійців, з них - 14 жінок; за національним складом - 215 поляків, 10 українців, 2 білоруси. Озброєння загону складалося з ручного кулемета, 8 автоматів, 85 гвинтівок, 30 гранат (тобто озброєно було 42% бійців загону)[4].

Полковник Роберт Сатановський та капітан С. Друждж-Сатановська, повернувшись з Москви, привезли велику кількість зброї і польову друкарню, за допомогою якої почала видаватись газета «Jeszcze Polska nie Zginęła» та редагувались листівки. Р. Сатановський розповів, що мав зустріч з М. Хрущовим, котрий дав дозвіл на розвиток польського партизанського руху, так як у цій місцевості не було ні Армії Krajowej (Армії Крайової), ані Związku Walki Zbrojnej (Союзу Збройної Боротьби). Також привіз гарантії незалежності від діючої в Польщі лівої Армії Людової [9, с.61-62].

Слід зазначити, що відразу було затверджено назву польського з'єднання «Jeszcze Polska nie Zginęła» та керівний склад: полковник Р.Сатановський – командир з'єднання, капітан В. Рожковський – начальник штабу і одночасно заступник командира з'єднання, капітан С. Друждж-Сатановська – заступник начальника штабу з навчання бійців, поручик Ч.Бачинський - заступник начальника штабу з проведення бойових операцій, поручик В.Сібек - заступник начальника штабу з вишколу бійців [9,с.70]. З'єднання складалося з чотирьох підрозділів: ім. Тадеуша Костюшка, «Смерть фашизму», ім. Ванди Василевської та ім. Ромуальда Траугутта [5,с.110].

Але після прибуття Р.Сатановського на Рівненщину у того зразу ж виникає тертя з керівництвом РОШПР. Намагання обласного штабу посилити контроль за польськими загонами призвели до ряду непорозумінь між його очільником В.Бегмою, за яким стояв не тільки УШПР, а й ЦК КП(б)У, та Р.Сатановським, котрий, отримавши інструкції в Москві, апелював виключно до УШПР [4].

19 вересня 1943 р. Р.Сатановський дописав начальникові УШПР Т.Строкачу: «Бегма затримав загін радистів, знаходяться в Озерах, 100 км від мене. Прошу передати мені письмовий наказ для Бегми стосовно польських загонів. Ще раз підкреслюю загрозу згубних політичних наслідків дій Бегми і його підлеглих»[9,с.253]. Пізно увечері роздратований Р.Сатановський повідомляє знов Т.Строкача: «Бегма загони не віддає. Дії Бегми і його підлеглих у корені не вірні, суперечать вашій вказівці і тактиці партії, створюють сприятливий ґрунт для впливу польських фашистів» [7,с.256].

В.Бегма парировав ці наскоки шифрограмою начальникові УШПР Т.Строкачу, переда-

ною 21 вересня 1943 р.: «Мене крайньо дивує таке питання, чому я не передаю польський загін Сатановському. Сатановського я ще не бачив. Якщо ви затвердили Сатановського командиром польського з'єднання, це буде не авторитет у з'єднанні, так як польське населення знає, що він по національності не поляк, а єврей» [7, с.257].

І вже 23 вересня 1943 р. В.Бегма передав з'єднання №3 під командування Р.Сатановського, про що 30 вересня 1943 р. доповів секретареві ЦК КП(б)У М.Хрущову, висловивши водночас здивування з приводу своєї «недооцінки» можливостей цього формування: «На вашу радіограму №5878 доповідаю – від Сабурова я прийняв загін Сатановського 110 чол., з них озброєних 20 чол. гвинтівками. 23 вересня з групою Сатановського все польське з'єднання Рівненської області в складі трьох загонів кількістю 350 чол., 140 гвинтівків, 64 автомати, 12 пістолетів, 100 кг толу і боеприпаси, радистів віддав усе. Вашу директиву отримав, але не розумію, в чому моя недооцінка організації допомоги польським загонам» [7, с.257].

Потрібно зазначити, що вже через півтора місяця у В.Бегми з'явилась вагома підстава для аргументації своєї недовіри до польського з'єднання Р.Сатановського. 14 листопада 1943 р. керівник РОШПР повідомляв начальника УШПР Т.Строкача, чому Р.Сатановському не можна довірити виконання поставлених завдань: «Залишати Сатановського самостійно діяти неможливо, так як з його загону пішли 32 автоматники в польські загони, які налаштовані проти радянської влади» [7, с.309].

Підтвердженням недовіри до польського командира і частини його підлеглих є доповідь для УШПР про зроблену роботу по активізації військової розвідки з 13 жовтня по 13 грудня 1943 р.: «З'єднання Сатановського Р. у тому вигляді, в якому воно існує в даний час, нездатне виконати поставлені перед ним УШПР завдання. Основні причини: з'єднанням керує по суті не Сатановський, а його дружина. Сатановський безвільний, не авторитетний, не бойовий командир. Сатановська антирадянськи налаштована, підтримує зв'язок з агентурою «Тайної армії Польської». Про Сатановського всі знають, що він не поляк, а польський єврей, що негативно позначається на концентрації поляків у з'єднанні. В з'єднанні немає кому проводити політико-виховну роботу, комісара і політкерівників немає. Польські націоналісти, за даними отриманими через агентуру з'єднання Бегми, намагаються перетягти його основні кадри на свою сторону і спрямувати їх проти радянської влади» [4].

Багато української крові залишилося в ті дні на руках польських більшовицьких партизанів на чолі з Р.Сатановським. Ось як він звітував у своєму «Щоденнику бойових дій»:

«14.4.43 р. – взяли участь усім загonom в операції в Єльному. В ході бойових дій знищено 12 націоналістів». Коли розчистка центру закінчилась, польські партизани із загону Годунка, засвідчує Сатановський, «розійшлись навантажувати підводи, я наказав своїм бійцям приступити також до цього, намітивши ті хати, де знаходяться намічені по списку бульбівців, і ті хати, де ми господарів розстріляли. Моїми людьми навантажено 5 підвід. Я особисто з автоматником конвоював після закінчення операції заарештованих до місця розстрілу» [6, с.40-41].

До подібних «бойових дій» польські більшовицькі партизани відповідно готувалися. Скажімо, 2 квітня загonom Сатановського складено іменні списки націоналістів у містечку Клесів. Потім списки цих приречених на розправу українських патріотів загін Сатановського уточнював і доповнював ще 17-20 квітня» [6, с.40].

Як воювали з гітлерівцями поляки із загону Сатановського свідчить ще один запис у його «Щоденнику бойових дій»: «8.4.43 року вислана розвідка в район Домбровиці і в Містечко для розвідки гарнізону, настроїв населення, вербування поляків до загону і складання іменних списків керівників націоналістів. Завдання виконано без власних втрат. Приведено п'ять чоловік поляків у загін».

Також засвідчено в щоденнику, того ж дня інший відділ його загону виявляв українських націоналістів у селах Глушиця і Любиковичі.

Від діяльності радянських партизан потерпали мирні жителі, про що командування з'єднання змушене було видавати спеціальні накази. З часу вступу на територію Західної України, наголошувалося в наказі С.Ковпака від 3 червня 1943 р., «наше основне завдання покласти край усьому тому, що ганьбить звання партизана, ліквідувати мародерство і грабжж...» [6, с.41].

Варто звернути увагу на ряд сигналів керівників РОШПР стосовно безчинств польських загонів. В наказі ОШПР №88 від 26 грудня 1943 р. йшлося про безчинства, мародерство і свавілля щодо мирного населення з боку бійців з'єднання Р.Сатановського під час його дислокації на правому березі р. Горинь: самочинну конфіскацію продуктів, фуражу і худоби, погрози «перебити» усіх мешканців, бо вони «бульбівці», застосування фізичного насилля на допитах. Начальник РОШПР В.Бегма, «з метою недопущення подібних явищ, які ганьблять високе ім'я народних месників і загострюють взаємостосунки поляків з українцями, що може бути використано нашими ворогами німцями і так званними «українськими націоналістами», категорично вимагав від командира польського з'єднання Р.Сатановського «навести порядок, дисципліну в загонах і встановлювати в місцях розташування дружні стосунки з міс-

цевим населенням» [7, с.345-346]. Скоріш за все наказ В. Бегми не був виконаний, тому що через два місяці після його появи, 27 лютого 1944 р., Т.Строкач надіслав Р.Сатановському таємну шифротелеграму такого змісту: «Маємо сигнали насильства Ваших партизан над мирним населенням у Залозі. Вживіть заходів. Винних покарайте» [7, с.372].

На 1 березня 1944 р. у польському з'єднанні нараховувалось 6 загонів: ім. Костюшка (командир - капітан В.Рожковський, комісар - Голич, 218 чол.); ім. Траугутта (командир - сержант Павелець, комісар - підпоручик Чорний, 76 чол.); Плятер (командир - старший сержант Рудка, комісар - старший сержант Шаден, 67 чол.); ім. Завіши Чорного (командир - підпоручик Сирозевський, новий командир - Бачинський, комісар - Юшкович, 135 чол.); ім. Стефана Чарнецького (командир - старший сержант Гранцовський, комісар - Кужава, 104 чол.); ім. Каменського (командир - поручик Шафарчик, комісар - підпоручик Миколайчик, 91 чол.), всього 691 чол. [4].

31 березня 1944 р. Т.Строкач надіслав командирам більшовицьких партизанських загонів розпорядження формувати нові польські загоны з наступною їхньою дислокацією на території Польщі. Внаслідок цього станом на 26 квітня 1944 р. з'єднання Р.Сатановського поповнилося ще трьома загонами: ім. Бартоша Главацького (командир - Любанський); ім. Адама Міцкевича (командир - Ослонський), «Брудека» (командир - Брудек). Загальна чисельність з'єднання становила на той час 866 осіб [7, с.372-373].

Нелегким було партизанське життя: на кожному кроці чатувала небезпека, а найдефіцитнішим товаром була сіль, і люди пили хвойний відвар, рятуючись від цинги. В партизанських таборах було чимало хворих і поранених, яких не було чим лікувати. «Partyzanka» – це одне слово, але неоднорідне явище, - писала після війни С. Друждж-Сатановська. – Це бої, перемоги, поїзди, що валяться з колії, але це й ще шестеро дітей, яких Гранцовський привіз із собою до загону, і двоє напівзаклятих дітлахів, яких Стах Лабендзький знайшов у землянці в лісі поруч з вигаслим вогнищем, трупом матері і виголоднілою, вкритою памороззю корою; стара матір Бачинського і тиф, з яким ми не могли дати собі ради, коні з пораненими ногами, полишені на дорогах, щоб саміт-

ньо померти... Історики увічнюють партизанку як явище чисто військового. Я ж пережила її як омиту кров'ю і слізьми частку воєнного життя, котре бодай би ніколи не повернулося» [3].

Після звільнення областей, де діяли польські партизанські формування, постало питання їх подальшої долі. Наказом УШПР всі польські загоны, які входили до складу з'єднань О.Сабурова, В.Бегми, І.Шитова, перейменовувались в 1-у Польську партизанську бригаду ім. Костюшка. Її командиром з 15 березня 1944 р. було призначено Р.Сатановського [4].

12 травня 1944 р. новостворений Польський штаб партизанського руху отримав у своє відання польські з'єднання і загоны, які були організовані й діяли в Україні. Серед них - найбільше польське з'єднання під командуванням Р.Сатановського (9 загонів, 866 чол.), бригаду ім. В.Василевської під командуванням С.Шелеста (2 загоны, 320 чол.), бригаду «Грюнвальд» під командуванням Ю.Собесяка (3 батальйони, 500 чол.), загін Л.Луцевича (177 чол.), всього 1863 партизани [4].

Висновок. Співпраця поляків із радянськими партизанами була однією з форм боротьби Москви проти українського націоналістичного підпілля. Цей крок був частиною політичного курсу СРСР, що впроваджувався через начальника УШПР Т.Строкача, який планував організувати польські союзні формації навесні 1943 р. під радянським контролем.

Попри координацію дій між радянськими партизанами та польськими військовими загонами радянському керівництву не вдалося до кінця «радянлізувати» ці польські загоны та використовувати їх для проведення бойових операцій, так як одним із головних завдань Р.Сатановський ставив захист польського населення Волині і Полісся та згодом планував перенести свою діяльність на окуповану польську територію. Розбіжності та непорозуміння між Р.Сатановським та В.Бегмою позначились на незадовільній підготовці поляків та слабому забезпеченні зброєю, що, в свою чергу, призвело до низьких бойових результатів їхньої диверсійної діяльності, прояви фактів дезертирства та мародерства.

Польське партизанське формування було не стільки важливою бойовою одиницею, скільки фактором популяризації лівої течії в польському русі Опору і пропаганди спільної з СРСР боротьби поляків також і проти фашизму.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Іллюшин І. Польське підпілля на території Західної України в роки Другої світової війни. [Електронний ресурс] / Іллюшин І. // Україна-Польща: важкі питання. Матеріали II Міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини в 1918-1947 роках. Варшава, 1998 р.» Режим доступу: <http://joanerges.livejournal.com/509683.html> - Назва з екрана
2. Климчук А.Н. Роберт Сатановський и его партизанский отряд [Електронний ресурс] / А.Н. Климчук // Режим доступу <http://lib.vsu.by/xmlui/bitstream/handle/123456789/4851/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D>

- 0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%90.%D0%9D.pdf?sequence=1 – Назва з екрана
3. Кондратюк К. Українці і поляки в радянських партизанських загонах в роки Другої світової війни [Електронний ресурс]/К.Кондратюк// Україна-Польща: важкі питання. Матеріали II Міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини в 1918-1947 роках. Варшава, 1998 р.». Режим доступу: <http://joanerges.livejournal.com/509683.html> - Назва з екрана
4. Кравчук Д.В. Польські формування у радянському партизанському русі на території Західної України (середина 1942 - перша половина 1944 рр.) [Електронний ресурс] / Д.В. Кравчук // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету 2014, вип.40. Режим доступу: http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/40/27.pdf - Назва з екрана
5. Мотика Г. Від Волинської різанини до операції «Вісла». Польсько-український конфлікт 1943-1947 рр. Авторизований пер. з пол. А. Павлишина, післямова д.і.н. І.Ілюшина [Текст] / Г Мотика . – К.:Дух і літера, 2013. – 360 с.
6. Сергійчук В. Трагедія Волині. Причини й перебіг польсько-українського конфлікту в роки Другої світової війни [Текст] / В.Сергійчук. – К.Видання друге, доповнене. ПП Сергійчук М.І., 2009. 200 с.
7. Сергійчук В. Поляки на Волині в роки Другої світової війни [Текст] / В. Сергійчук. К.:Українська видавнича спілка, 2003. 576 с.
8. Ясяк М. Поляки в радянському партизанському русі в роки Другої світової війни [Електронний ресурс] / М. Ясяк // Україна-Польща: важкі питання. Матеріали II Міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини в 1918-1947 роках. Варшава, 1998 р.» Режим доступу: <http://joanerges.livejournal.com/509683.html> - Назва з екрана.
9. Dęga C. Z dziejów zgrupowania partyzanckiego «Jeszcze Polska nie Zginęła» [Tekst] / C. Dęga. - Warszawa : Bellona, cop. 2008. – 290 p.

Стаття надійшла до редакції 17.07.2015

REFERENCES:

1. *Illiushyn I.* Polske pidpillia na terytorii Zakhidnoi Ukrainy v roky Druhoi svitovoi viiny. (Polish underground in Western Ukraine during the Second World War) /Illiushyn I. //Ukraina-Polshcha: vazhki pytannia. Materialy II Mizhnarodnoho seminaru istorykiv «Ukrainsko-polski vidnosyny v 1918-1947 rokakh. Varshava, 1998 r.» Regime to access: <http://joanerges.livejournal.com/509683.html>
2. *Klymchuk A.N.* Robert Satanovskiy y eho partyzanskyi otriad (Robert Satanovskiy and his partisan formation) // Regime to access: <http://lib.vsu.by/xmlui/bitstream/handle/123456789/4851/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%90.%D0%9D.pdf?sequence=1>
3. *Kondratiuk K.* Ukraintsi i poliaky v radianskykh partyzanskykh zahonakh v roky Druhoi svitovoi viiny (Ukrainian and Poles in the Soviet partisan formations in the Second World War) // *Ukraina-Polshcha: vazhki pytannia. Materialy II Mizhnarodnoho seminaru istorykiv «Ukrainsko-polski vidnosyny v 1918-1947 rokakh. Varshava, 1998 r.»*. Regime to access: <http://joanerges.livejournal.com/509683.html>
4. *Kravchuk D.V.* Polski formuvannia u radianskomu partyzanskomu rusi na terytorii Zakhidnoi Ukrainy (sere-dyna 1942 - persha polovyna 1944 rr.) (Polish formations in the Soviet partisan movement in Western Ukraine (mid-1942 - the first half of 1944)) // *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho univer-sytetu 2014, vyp.40.* Regime to access: http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/40/27.pdf
5. *Motyka G.* Vid Volynskoi rizanyiny do operatsii «Visla». Polsko-ukrainskyi konflikt 1943-1947 rr. (From Volyn Massacre to the operation «Vistula». Polish-Ukrainian conflict 1943-1947) Avtoryzovanyi per. z pol. A. Pavlyshyna, pisliamova d.i.n. I.Iliushyna. – K.:*Dukh i litera*, 2013. – 360 p.
6. *Serhiichuk V.* Trahediiia Volyni. Prychyny i perebih polsko-ukrainskoho konfliktu v roky Druhoi svitovoi viiny (Volyn tragedy. The causes and course of the Polish-Ukrainian conflict during the Second World War). – K. *Vydannia druhe, dopovnene. PP Serhiichuk M.I., 2009.* 200 p.
7. *Serhiichuk V.* Poliaky na Volyni v roky Druhoi svitovoi viiny (Volyn Poles during the Second World War). K.: *Ukrainska vydavnycha spilka*, 2003. 576 p.
8. *Yasiak M.* Poliaky v radianskomu partyzanskomu rusi v roky Druhoi svitovoi viiny (Poles in the Soviet partisan movement during the Second World War) // *Ukraina-Polshcha: vazhki pytannia. Materialy II Mizhnarodnoho seminaru istorykiv «Ukrainsko-polski vidnosyny v 1918-1947 rokakh. Varshava, 1998 r.»*. Regime to access: <http://joanerges.livejournal.com/509683.html>
9. Dęga C. Z dziejów zgrupowania partyzanckiego «Jeszcze Polska nie Zginęła» (From the history of the partisan formation «Poland has not yet perished») / C. Dęga . - Warszawa: Bellona, cop. 2008. – 290 p.

Дашко Вікторія Василівна – молодший науковий співробітник

Сарненський історико-етнографічний музей

Адреса: 34500, м. Сарни, вул. Просвіти, 20

E-mail: viktoria_dashko@meta.ua

Dashko Viktoriya Vasylivna – junior researcher

Sarny historical and ethnographic museum

Address: 20, Prosvity Str., Sarny, 34500, Ukraine

E-mail: viktoria_dashko@meta.ua